

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Mae arsylwadau gwersi yn dangos bod gan y disgyblion ddealltwriaeth ragorol yn y maes Addysg Grefyddol. Mae cyd-weithio clos rhwng yr ysgol â'r gymuned, a gwelir dilyniant rhwng themau yn yr ysgol a gwaith sy'n cael ei drafod ymhellach yn yr Ysgolion Sul.

Mae gan y disgyblion wybodaeth wych o'u gymuned. Maent yn ymuno a sefydliadau eraill a chyfranogi yn llwyr ym mywyd y pentref a thu hwnt.

Bron pob un o'r disgyblion hŷn yn cymryd rhan yn rheolaidd mewn clybiau amrywiol sydd ynghlwm a chwaraeon, yr Urdd, coginio, garddio, dawnsio, a hefyd yn ymweld yn rheolaidd â chanolfan Hamdden y Bala i weithgareddau dawns, gymnasteg, nofio, karate a phêl droed.

Bu'r disgyblion yn plannu blodau o amgylch y pentref i hyrwyddo gwaith y Cyngor Eco ac i harddu a dangos parch tuag at eu hardal.

Cymerant ran arbennig yn y Gymuned drwy Eisteddfodau Lleol ar Urdd, nosweithiau coffi Masnach Deg, Gwasanaeth Diolchgarwch yn yr Hen Gapel, yr Ysgol Sul yn yr Ysgoldy - Yr Awr Fawr, cyngherddau Nadolig ar Urdd, canu carolau, casglu sbwriel o gwmpas y pentref a gwahodd y gymuned i mewn i'r ysgol yn rheolaidd.

Mae'r disgyblion yn gyrru adroddiad i sylw'r Llywodraethwyr yn adrodd am eu gwaith ai penderfyniadau am sut i redeg yr ysgol o ddydd i ddydd.

Mae'r Cyngor Ysgol yn rhoi'r cyfle i'r disgyblion wneud penderfyniadau pwysig a rhoi cyfrifoldeb iddynt ac yn eu gwneud iddynt deimlo ei bod yn cael eu gwerthfawrogi.

Mae gwaith dyngarol y disgyblion yn dda gydag achosion megis Ysgol Jaleshwary, Nepal, cartref Sonrisa i blant yn Nepal, Bu'r disgyblion yn aros am 12 awr yn yr ysgol i godi arian tuag at achos da.

Pob gwasanaeth Diolchgarwch yn codi arian at achosion da - Ambiwlans Awyr Cymru, Nyrsys McMillan, Plant Mewn Angen, Haiti, Sefydliad Clefyd y Galon, Y Deillion.

Y disgyblion yn cymryd rhan flaenllaw yn y penderfyniad o ble mae'r arian yn mynd a pwy fydd yn derbyn cyfraniad.

Mae ymddygiad y disgyblion yn dda iawn, fel y disgrifwyd yn yr arolwg diweddar.

Ceir unigolion yn llythyru ar Ysgol yn rheoliad i ganmol ymddygiad y disgyblion ar ymweliadau addysgol.

Mae eu hymddygiad a'u hagweddau'n adlewyrchu eu cyfranogiad llawn mewn dysgu ac wrth wneud penderfyniadau am eu bywyd yn yr Ysgol.

Mwynheir a llwyddir mewn gweithgareddau corfforol a gweithredol yn arbennig o dda.

Mae nifer o ymwelwyr ar ysgol wedi nodi fod ymddygiad, ymateb a sgwrs y disgyblion yn aeddfed a diddorol.

Llwydda'r athrawon i annog y disgyblion i ddangos parch at eraill, dangos gofal a phryder dros y plant iau yn yr ysgol, a derbyn cyfrifoldeb am eu gweithredoedd a'u gwaith.

Mae'r disgyblion i gyd yn dangos parch tuag at eu gwaith ac mae eu llyfrau gwaith yn adlewyrchu hynny.

Mae'r rhan fwyaf yn mwynhau heriau a nifer o'r disgyblion hynaf yn datblygu'r gallu i weithio'n annibynnol gan gynnwys y sgiliau angenrheidiol i gynnal dysgu gydol oes.

Wrth i'r ysgol ddatblygu asesu ar gyfer dysgu, mae disgyblion yn datblygu eu sgiliau ar gyfer gwella eu dysgu eu hunain ac yn cydweithio'n dda iawn gyda'u cymheiriaid, maent yn datblygu i fod yn llawer mwy hyderus yn eu dysgu.

Maent yn datblygu'r medrau i wella gwaith eu hunain, yn gweithio gydag eraill, datrys problemau a datblygu eu syniadau i symud ymlaen i gyfnod nesaf yn y dysgu.

Mae'r plant yn cyfrannu'n dda at benderfyniadau trwy'r Cyngor, y Cyngor Eco a thrwy gymryd cyfrifoldeb am wahanol weithgareddau

Safonau mewn Addysg Grefyddol - cynnydd mewn dysgu

Mae'r disgyblion yn arddangos dealltwriaeth dda o bwysigrwydd addoli, a phwysigrwydd manau ac arteffactau arbennig i bobl o wahanol grefyddau.

Mae disgyblion yn gwybod am wyliau'r eglwys ac o arwyddocâd diwrnodau pwysig megis y Nadolig, y Pasg yn y ffydd Gristnogol.

Gwneir defnydd cynyddol o asesu ar gyfer dysgu i ymateb i waith disgyblion - e.e. 2 seren a dymuniad, marcio cyfoedion ayb.

Mae'r disgyblion yn gyfrifol am bennu meini prawf llwyddiant eu hunain yn y dosbarthiadau hŷn tra yn y Cyfnod Sylfaen mae'r disgyblion yn cyfrannu at bennu targedau yn dda.

Fel rhan o gynllun Asesu ar gyfer dysgu mae'r disgyblion yn dechrau cymryd rhan fwy gweithredol yng nghynllunio'r rhaglen waith ar gyfer y tymor.

Mae'r defnydd da o T.G.Ch mewn ymholiadau yn dda, i ganfod gwybodaeth a chyflwyno darn o waith.

Rhoddir cyfleoedd i'r holl ddisgyblion gyfrannu yn llafar i drafodaeth ar gwestiynau moesol.

Cynhelir sesiynau Amser Cylch yn rheolaidd yn y dosbarthiadau ac maent yn cyfrannu at ddatblygu agwedd bositif tuag at rannu problemau ac i deimlo empathi tuag at ei gilydd.

Mae cyswllt da yn datblygu rhwng yr ysgol ag elusennau dyngarol fel Cymorth Cristnogol, Operation Christmas Child, Plant Mewn Angen ayyb

Mae y disgyblion yn gwneud ymweliadau a'r eglwys, capeli a manau arall o ddiddordeb crefyddol yn gyson.

Materion i gael sylw

Datblygu gallu disgyblion i gynllunio, datblygu ac adfyfrio ar eu dysgu

Ffordd ymlaen:

Materion i gael sylw

Rhagorol

Da

Digonol

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Mae'r ddarpariaeth Addysg Grefyddol yn dda. Mae'r holl staff yn hyderus yn eu rôl fel athrawon Addysg Grefyddol ac yn ymwybodol o ofynion statudol Addysg Grefyddol. Dysgir Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen gan Mrs Siwan Davies ac ar dro fe gyd-weithiwn ac athrawon cyflenwi e.e Mrs Heledd Jones

sydd ac arbenigeddau o fath gwahanol yn y pwnc. Dysgir Addysg Grefyddol yn CA2 gan Miss Rhian Llwyd Dafydd sydd yn athrawes Ysgol y Parc, engraifft arall o wneud defnydd o arbennigedd athro mewn ysgol a chyd-weithio da rhwng ysgolion cyfagos. Mae'r 3 wedi astudio Addysg Grefyddol ac yn athrawon Ysgol Sul brwdfrydig yn y pentref.

- Cynllunir yn seiliedig ar sail 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen a'r maes llafur cytûn yng Nghyfnod allweddol 2.
- Rhoddir sylw i'r pwnc yn wythnosol yn y dosbarthiadau ac mae rhai themau yn cynnig cyfleoedd i'r disgyblion ddysgu yn drwyadl am themau crefyddol megis, bedydd, y pasg. Dengys disgyblion CA1 ddealltwriaeth arbennig o waith y gweinidog lleol a beth yw pwrpas bedyddio a gallant siarad yn hyderus am bobl sy'n ein helpu ac at bwy y gallwn droi am gymorth. Mae disgyblion CA2 wedi ysgrifennu cerddi acrostig am y pasg sydd wedi eu canmol yn fawr am eu dealltwriaeth ysbrydol o'r Pasg a bydd gwaith rhai yn cael eu cyhoeddi yn y rhifyn nesaf Adran Addysg Grefyddol Prifysgol Bangor.
- Datblygir y maes 'Datblygiad Personol a Chymdeithasol' yn y Cyfnod Sylfaen a CA2 yn rhagorol. Mae disgyblion yn ymddwyn yn dda, yn gwrtais ac yn barchus tuag at oedolion a'i gilydd. Drwy ddilyn athroniaeth Webster -Stratton a thrwy hynny maent yn dysgu gwerth bod yn ofalgar o'i gilydd. (Gweler arolwg Estyn) Mae system hyrwyddo ymddygiad da yma yn rhoi cyfle i bob plentyn gael eu canmol, a bod gwerth ar gyfraniadau pob unigolyn. Mae disgyblion yr ysgol yn mynegi barn bersonol yn dda ac yn siarad yn hyderus am eu profiadau ac agweddau crefyddol.
- Mae'r disgyblion yn dangos parch at eu gwaith ac mae'r llyfrau gwaith yn daclus a threfnus gan bawb. Gwneir defnydd llawn o wefannau megis Hwb i gyflwyno gwersi bywiog a gwahoddir pobl o'r gymdeithas neu fyd gwaith i mewn i ennyn trafodaethau byw.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Materion i gael sylw

Angen gosod arian yn y gyllideb i ddiweddarau adnoddau

Angen sicrhau bod dilyniant yn y gwersi, yn arbennig pan fydd trefniadau rhwng dwy ysgol ac athrawes arall yn gyfrifol am ddysgu y pwnc.

Rhagorol		Da	✓??	Digonol		Anfoddfaol	
----------	--	----	-----	---------	--	------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy
Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)		
Mae'r ysgol yn darparu addoliad ar y cyd bob dydd i'r holl ddisgyblion, fel arfer ar ddechrau y dydd. Mae gwasanaethau ysgol gyfan yn cael eu cynnal 3 diwrnod yr wythnos a gwasanaethau o fewn y dosbarthiadau ar y dyddiau eraill. Yn ystod y cyfnodau, byddwn yn sicrhau bod amrywiaeth a her yn yr hyn gynigir i'r disgyblion. Bod profiadau o wrando a chymryd rhan yn weithredol i'r holl ddisgyblion. Drwy drafodaeth o themau crefyddol rydym yn meithrin ysbryd cymunedol yr ysgol ac yn hyrwyddo ethos bositif a gofalgar y plant o'i gilydd, gan		

---

gryfhau gwerthoedd a lles yr unigolyn o fewn yr ysgol. Agwedd gafodd ei ganmol yn fawr yn yr arolwg Estyn diweddar.

Yn ystod yr addoliad byddwn yn rhoi amser i fyfyrïo ar themau amrywiol eu naws a byddwn yn ceisio ysgogi y disgyblion mewn ffyrdd amrywiol e.e stori, papur newydd, clipiau fideo, posteri, llun, barddoniaeth, arteffact neu gân. Byddwn yn edrych a thrafod digwyddiadau o bwys yn y newyddion. Gwelwn werth hefyd mewn darllen storïau a dysgu adnodau o'r Beibl. Byddwn yn rhoi amser i gyd-weiddio, weithiau yn darllen, weithiau'n dawel ac weithiau'n adrodd o'r galon i eraill. Defnyddiwn emynau amrywiol i gyd-fynd â'r themau, gan geisio cyd-weithio a'r Ysgolion Sul, drwy ddysgu emynau newydd o'r detholiad yn flynyddol.

Mae cydweithio rhagorol gydag unigolion a thimau o bobl sy'n gweithio yn y gymuned. Daw Nia Roberts,(rheithor) Carwyn Siddall,(y gweinidog) Dr Owain Edwards a'i staff o goleg y Bala yma yn gyson, ynghyd ag ymweliadau ar dro gan bobl sy'n aelodau/swyddogion yn y capeli lleol. Gwyr y disgyblion pa rôl sydd gan grefydd i'w chwarae yn y gymuned a pha mor bwysig yw Cristnogaeth ym mywyd y pentref. Byddwn fel ysgol yn cynnal Gwasanaeth Diolchgarwch yn yr Hen gapel fel rhan o wythnos ddiolchgarwch yr Ofalaeth leol a bydd thema grefyddol yn rhan o'n Cyngerdd Nadolig yn flynyddol. Rydym hefyd yn hybu y disgyblion i gyd i gymryd rhan yn yr Ysgolion Sul, drwy drafod digwyddiadau a rhannu gwybodaeth a'r disgyblion.

Dilynnir gweithredoedd addoli ar y cyd ar sail Cristnogol yn bennaf yma, ond cyfeirir at gredoau eraill yn y Byd, gan roi'r pwyslais ar werthfawrogi yr amrywiaethau sydd yn y byd. Defnyddir storïau chwedlonol neu o draddodiadau gwahanol i Gymru yn ogystal, gan dynnu sylw at y negeseuon moesol sydd i'w trafod ynddynt. Gan ein bod yn gweithio'n agos iawn â gwlad Nepal, mae gan y disgyblion agwedd gadarnhaol ac iach iawn tuag at bobl o gefndiroedd, diwylliannau a chredoau gwahanol.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd:

Rhagorol	✓	Da		Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	---	-----------	--	----------------	--	-------------------	--

Cwblhawyd: Siwan Davies (Athrawes ddsbarth CS a chydlynedd pwnc)

Llofnod: Dilys Ellis-Jones (Pennaeth)

Dyddiad: Mehefin 24^{ain}, 2013